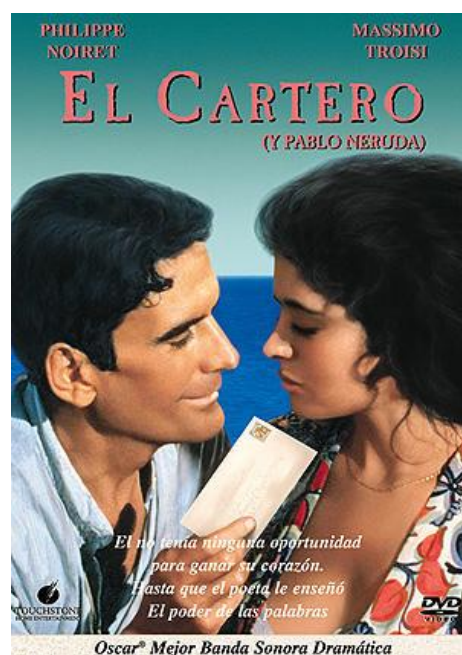




## EL CARTER (I PABLO NERUDA)



Proposta didàctica de Ramon Breu

### FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: *Il Postino*

Direcció: Michael Radford

Guió: Michael Radford, Anna Pavignano, Furio Scarpelli, Giacomo Scarpelli i Massimo Troisi basat en la novel·la *Ardiente paciencia* d'Antonio Skármeta.

Producció: Mario i Vittorio Cecchi Gori; i Gaetano Daniele para Miramax Films

Països: Itàlia i França

Any: 1995

Duració: 112 minuts

Música: Luis Enrique Bacalov

Muntatge: Roberto Perpignani  
Fotografia : Franco di Giacomo

Intèrprets: Massimo Troisi (Mario Ruoppolo); Philippe Noiret (Pablo Neruda);  
Maria Grazia Cucinotta (Beatrice Russo); Linda Moretti (Rosa); Anna Bonaiuto  
(Matilde); Renato Scarpa (Cap de correus).

## **SINOPSI**

En una petita illa del Mediterrani, Mario Ruoppolo (Massimo Troisi) un tímid i ingenu fill de pescador és contractat per portar el correu al poeta exiliat Pablo Neruda (Philippe Noiret). Aquesta situació afavoreix una paradoxal però tendra amistat. Mario va guanyant-se a poc a poc la confiança del poeta, i aquest l'inicia en el món líric de la poesia i de les seves metàfores. Mario, enamorat de la bella i inaccessible Beatrice, demana ajut a Neruda per poder seduir-la. Així descobreix que les paraules són un meravellós mitjà per arribar al cor dels qui estimem.

El film ens narra la relació d'amistat i complicitat, sense cap tipus de convencionalisme, que s'estableix entre dos homes procedents de mons molt diferents. A més, és un cant a la natura, a la poesia, a l'amistat, a l'amor... on adquireixen un enorme relleu els sentiments més purs i la insistència de Mario per preguntar sobre tot allò que desconeix i li sorprèn, com aquells nens que no paren fins aconseguir una resposta que els calmi la seva curiositat. I així, a poc a poc, l'un es deixa sorprendre per l'altre, i apareix la meravella: Qui aprèn de qui?

## **RACCORD. NOTES PER AL PROFESSORAT**

*El carter (I Pablo Neruda)* representa una deliciosa introducció cinematogràfica a l'obra i a la personalitat del poeta xilè Pablo Neruda. El film ens proposa redescobrir la poesia com a instrument d'unió entre les persones i vol cridar-nos l'atenció sobre la importància dels poetes en les nostres vides. Es tracta d'una pel·lícula humil, sense ostentació, plena d'honestedat i romanticisme, que ens contagia el valor de l'amistat, de la senzillesa, de la ingenuïtat, del dret a l'amor i a la felicitat. La química entre els malaguanyats Philippe Noiret i Massimo Troisi ens ofereix uns esplèndids diàlegs entre el carter i el poeta que constitueixen l'actiu més valuós del film.

Pablo Neruda, pseudònim de Ricardo Eliécer Neftalí Reyes Basoalto, va néixer al poblet xilè de Parral el 1904. La seva passió per la natura i els viatges ja va començar durant la seva infantesa quan acompanyava el seu pare, que era ferroviari. Als 16 anys va marxar a la universitat, però aviat va abandonar els estudis per dedicar-se a escriure. Als 20 anys va publicar *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*, on expressa tots els registres de la passió amorosa amb un estil poderós, ple de suggeridores imatges.

Als 23 anys, sense diners i sense feina, va acceptar un lloc de treball al consolat xilè de Rangun (Birmània) i després als de Ceilan i Java. Va conèixer a Gandhi i a Tagore; va conèixer l'explotació que patien països sencers i es va anar desenvolupant la seva consciència social. En aquella època escriu *Residencia en la tierra* on fa servir un llenguatge surrealista per oferir una desoladora visió del món i d'ell mateix: angoixa del temps i de la mort, soledat, violència.

Als 30 anys arriba a Espanya com a cònsol i pren contacte amb els poetes de la *Generació del 27*, sobre els que influeix en el seu gir cap una poesia més compromesa socialment. En plena guerra civil espanyola i en un Madrid assetjat per les forces franquistes escriu *España en el corazón*. De tornada a Xile, ingressa al Partit Comunista. Perseguit per les seves activitats polítiques, aconsegueix fugir a l'estranger. A la seva obra, *Canto General* compon un veritable himne al continent americà, de més de quinze mil versos, en què Neruda va intentar aplegar-ho tot: la natura (muntanyes, rius, mars, deserts, arbres, ocells, peixos, illes...); la història (conquistadors, alliberadors, dictadors, depredadors nord-americans...) i el poble (pagesos, obrers, artesans, gent humil que treballa i pateix, a qui anima a lluitar per la llibertat, la pau i la justícia).

Ja als anys setanta, va acollir amb entusiasme el triomf electoral de la *Unidad Popular* de Salvador Allende, que el va nomenar ambaixador a París. Va morir pocs dies després del cop militar del general Pinochet, el setembre de 1973.

Elements de debat i relacions que es poden establir

- La poesia de Pablo Neruda.
- La figura política i literària de Neruda.
- Literatura llatinoamericana.
- La poesia social.
- Persecució per opinions i postures polítiques.
- La relació entre el món de Pablo Neruda i el de Mario Ruoppolo.
- Poesia popular i poesia elitista.
- El cinema com a element de sensibilització literària i artística.

### **Objectius formatius**

- Iniciar-se en la poesia i en la figura de Pablo Neruda.
- Apropar-se a la literatura llatinoamericana.
- Analitzar produccions poètiques a partir de un film.
- Reflexionar sobre les característiques (organització social, estructures de poder, formes de vida) de la societat del segle XX.
- Valorar els sentiments o principis morals o ideològics que mouen cada personatge.

- Appreciar els recursos expressius i narratius que fa servir el llenguatge cinematogràfic per explicar-nos relats.
- Conèixer textos i estètiques pròpies de la poesia.

### **Criteris d'avaluació**

- Visionar el film de manera atenta, correcta i respectuosa.
- Respondre a les qüestions de comprensió i del llenguatge audiovisual de forma reflexiva i interessada.
- Demostrar capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques plantejades en el film.
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Llegir els textos de la proposta didàctica i realitzar adequadament les activitats.
- Participar de forma activa en els debats que es puguin suscitar.
- Demostrar una correcta expressió escrita i oral en les tasques proposades.

### **Propostes per a l'alumnat**

#### **Activitats d'anàlisi del film**

1. Escriviu la sinopsi del film.
2. Com és en Mario Ruoppolo? Descriviu la seva personalitat i la seva manera de veure les coses. Per què, al començament de la pel·lícula, somnia amb Amèrica? Per què no segueix l'ofici del seu pare?
3. A la pel·lícula, per què es diu que Pablo Neruda era el poeta estimat per les dones... i estimat també pel poble?
4. Parleu ara de la versió que el film ens ofereix del personatge de Pablo Neruda: caràcter, preocupacions, relacions amb en Mario...
5. En una de les primeres converses entre el carter i el poeta, apareixen diferents recursos poètics. Per exemple, es diu:
  - Quiet com un pal.
  - Clavat como una llança.
  - Immòbil com una torre d'escacs.
  - Quiet com un gat de porcellana.
 ¿De quina classe de recursos es tracta?
6. Elaboreu una cronologia sobre la vida de Pablo Neruda.
7. Expliqueu el significat de les següents frases que apareixen al film:
  - "Llavors m'estàs copiant?", li diu el poeta, i Mario respon: "La poesia no pertany a qui l'escriu sinó a qui la necessita."

- "Llavors, m'estàs dient que el món es una metàfora d'una altra cosa?", pregunta Mario. I Neruda respon: "Primer em banyaré, després reflexionaré sobre aquesta pregunta i demà et contestaré."

8. Com definiríeu una metàfora? Penseu que la forma en que s'explica aquest recurs poètic a la pel·lícula us ha aclarit més el concepte?
9. Versos com *El olor de las peluquerías me hace llorar a gritos* o *Estoy cansado de ser hombre* sorprenen Mario. Neruda li diu que no es tracta d'explicar de forma literal la poesia, *que si l'expliques es torna banal*. Esteu d'acord? Penseu que existeixen altres manifestacions artístiques on passa el mateix?
10. Qui és el senyor Di Cossimo? Què representa? Per què Mario li mostra la seva animadversió? Què significa el fet de que després que la dreta guanyi les eleccions, es paralitzin les obres per portar aigua al poble?
11. En el missatge que Mario li deixa a Pablo Neruda li diu: *Quan vostè marxà vaig pensar que s'havia emportat totes les coses boniques darrere seu, però ara he entès que m'ha deixat alguna cosa*. A què es refereix en Mario?
12. Què opineu sobre final del film?
13. Si haguessis d'escriure una llista dels temes dels que tracta *El carter (I Pablo Neruda)* quins citaries?

## Llenguatge i tècniques audiovisuals

(Veure <http://llenguatgecinematografic.wordpress.com/>)

1. Al principi de *El carter (I Pablo Neruda)* observem un pla sobre una barca de pescadors. Investigueu sobre el tipus d'angulació que es va utilitzar.
2. A l'escena en que tot el poble està al cinema, veiem que es projecta un noticiari en blanc i negre. En una societat on encara no existia televisió, els noticiaris cinematogràfics tenien gran importància. Investigueu sobre un noticiari aparegut a Espanya als anys quaranta del segle passat. Parleu de les seves característiques i tendències polítiques.
3. El *flash-back* és un recurs audiovisual on l'acció del film no avança sinó que retrocedeix en el temps. Identifiqueu els *flash-back* de *El carter (I Pablo Neruda)*
4. Analitzeu la música del film. Què us sembla? Creieu que és suficientment expressiva? Què aporta a la pel·lícula?
5. El moviment de càmera anomenat *steadicam* o *càmera en ma* consisteix en la gravació amb una càmera que amb els seus accessoris va subjecta a l'espatlla de l'operador/a a través de cinturons i suports lleugers per evitar vibracions. Amb aquest moviment de càmera es crea un efecte de *filmació inestable* que s'aprecia en algunes gravacions per a televisió realitzades en condicions difícils (accidents, guerres, aglomeracions...). En quin moment de la part final de *El carter (I Pablo Neruda)* podem notar la utilització d'aquest moviment?

## **Un travelling per... la poesia de Pablo Neruda**

Pablo Neruda no és només el poeta més impressionant de Xile, sinó un dels més grans de tot el continent americà. La potència creadora de Neruda converteix el seu vers en porta d'accés a un extens univers on imatges d'enorme riquesa creativa s'obren a abismes de desolació i patiment. La concepció tràgica de la vida i del món és una constant de la seva poesia, particularment a *Residencia en la tierra*, llibre l'origen es deu en part a l'estància del poeta a Ceilan i Birmània, on va assistir al continu espectacle de la mort.

El contacte a Espanya amb els poetes del 27 va obrir una nova etapa en la seva poesia. El tema de la solidaritat humana porta als seus versos elements d'optimisme. El seu compromís polític s'accentua amb l'experiència de la guerra civil espanyola. La visió apesurada del món deixa pas a un esperançat sentiment d'esperança en un futur d'alliberament. A partir d'aquest moment el seu propòsit fou escriure per al poble i la seva major glòria fou ser entès i acceptat per ell. El 1971 va rebre el Premi Nobel de Literatura.

### L'amor en la poesia de Neruda

*Veinte poemas de amor y una canción desesperada* és un llibre on un Neruda amb vint anys veu l'amor dramàticament, com un anhel impossible. La dona es converteix en el símbol de les més profundes aspiracions humanes, sempre inabastable. El poeta construeix una imatge de l'amor pura, desolada i melancòlica que ha fet que el llibre s'hagi constituït en apassionada lectura de joves de diverses generacions. Deia el mateix Neruda que "per obra curiosa del destí els *Veinte poemas* continuen sent un llibre d'aquells que s'estimen. Per un miracle que no comprenc, aquest llibre turmentat ha mostrat el camí de la felicitat a molts éssers. Quin altre destinació espera el poeta per a la seva obra?"

### Poema 1

*Para que tú me oigas  
mis palabras  
se adelgazan a veces  
como las huellas de las gaviotas en las playas.  
Collar, cascabel ebrio  
para tus manos suaves como las uvas.  
Y las miro lejanas mis palabras.  
Más que mías son tuyas.  
Van trepando en mi viejo dolor como las yedras.  
Ellas trepan así por las paredes húmedas.  
Eres tú la culpable de este juego sangriento.  
Ellas están huyendo de mi guarida oscura.*

*Todo lo llenas tú, todo lo llenas.  
Antes que tú poblaron la soledad que ocupas,  
y están acostumbradas más que tú a mi tristeza.  
Ahora quiero que digan lo que quiero decirte  
para que tú las oigas como quiero que me oigas.  
El viento de la angustia aún las suele arrastrar.  
Huracanes de sueños aún a veces las tumban  
Escuchas otras voces en mi voz dolorida.  
Llanto de viejas bocas, sangre de viejas súplicas.  
Ámame, compañera. No me abandones. Sígueme.  
Sígueme, compañera, en esa ola de angustia.  
Pero se van tiñendo con tu amor mis palabras.  
Todo lo ocupas tú, todo lo ocupas.  
Voy haciendo de todas un collar infinito  
para tus blancas manos, suaves como las uvas.*

Pablo Neruda (1972) *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*, n. 5,  
Losada, Buenos Aires (Argentina)

## Poema 2

*Me gustas cuando callas porque estás como  
ausente,  
y me oyes desde lejos, y mi voz no te toca.  
Parece que los ojos se te hubieran volado  
y parece que un beso te cerrara la boca.*

*Como todas las cosas están llenas de mi alma  
emerges de las cosas, llena del alma mía.  
Mariposa de sueño, te pareces a mi alma,  
y te pareces a la palabra melancolía.*

*Me gustas cuando callas y estás como distante.  
Y estás como quejándote, mariposa en arrullo.  
Y me oyes desde lejos, y mi voz no te alcanza:  
déjame que me calle con el silencio tuyo.*

*Déjame que te hable también con tu silencio  
claro como una lámpara, simple como un anillo.  
Eres como la noche, callada y constelada.  
Tu silencio es de estrella, tan lejano y sencillo.*

*Me gustas cuando callas porque estás como  
ausente.  
Distante y dolorosa como si hubieras muerto.  
Una palabra entonces, una sonrisa bastan.  
Y estoy alegre, alegre de que no sea cierto.*

Pablo Neruda (1972) *Veinte poemas de amor y una canción desesperada*, n. 15, Losada, Buenos Aires (Argentina)

### Poema 3

*Desnuda eres tan simple como una de tus  
manos:*

*Lisa, terrestre, mínima, redonda,  
transparente,*

*Tienes líneas de luna, caminos de  
manzana,*

*Desnuda eres delgada como el trigo  
desnudo.*

*Desnuda eres azul como la noche en Cuba,*

*Tienes enredaderas y estrellas en el pelo,*

*Desnuda eres enorme y amarilla*

*Como el verano en una iglesia de oro.*

*Desnuda eres pequeña como una de tus  
uñas,*

*Curva, sutil, rosada hasta que nace el día*

*Y te metes en el subterráneo del mundo*

*Como en un largo túnel de trajes y*

*trabajos:*

*Tu claridad se apaga, se viste, se deshoja*

*Y otra vez vuelve a ser una mano desnuda.*

Pablo Neruda (1999) *Cien sonetos de Amor*, Losada, Buenos Aires (Argentina)

### Canto general

El llibre *Canto general* és una obra monumental i tremendament ambiciosa. Es tracta del desè poemari de Pablo Neruda, que va començar a compondre al 1938 i que es publicà per primer cop el 1950. Consta de quinze seccions, 231 poemes i més de quinze mil versos. Molts crítics l'han qualificat com un text de poesia èpica, ja que el seu cant està dirigit a la natura i a la història sencera del continent americà. L'obra acaba amb el cant *Yo soy*, en què predominen els records personals i el sentiment de solidaritat. A continuació podem llegir les dues parts finals:



## XXVII **A mi partido**

*Me has dado la fraternidad hacia el que no conozco.  
Me has agregado la fuerza de todos los que viven.  
Me has vuelto a dar la patria como en un nacimiento.  
Me has dado la libertad que no tiene el solitario.  
Me enseñaste a encender la bondad, como el fuego.  
Me diste la rectitud que necesita el árbol.  
Me enseñaste a ver la unidad y la diferencia de los  
hombres.  
Me mostraste cómo el dolor de un ser ha muerto en la  
victoria de todos.  
Me enseñaste a dormir en las camas duras de mis  
hermanos.  
Me hiciste construir sobre la realidad como sobre una  
roca.  
Me hiciste adversario del malvado y muro del frenético.  
Me has hecho ver la claridad del mundo y la posibilidad  
de la alegría.  
Me has hecho indestructible porque contigo no termino en  
mí mismo.*

## XXVIII **Aquí termino (1949)**

Este libro termina aquí. Ha nacido  
de la ira como una brasa, como los territorios  
de bosques incendiados, y deseo  
que continúe como un árbol rojo  
propagando su clara quemadura.  
Pero no sólo cólera en sus ramas  
encontraste: no sólo sus raíces  
buscaron el dolor sino la fuerza,  
y fuerza soy de piedra pensativa,  
alegría de manos congregadas.

Por fin, soy libre adentro de los seres.  
Entre los seres, como el aire vivo,  
y de la soledad acorralada  
salgo a la multitud de los combates,  
libre porque en mi mano va tu mano,  
conquistando alegrías indomables.

Libro común de un hombre, pan abierto  
es esta geografía de mi canto,  
y una comunidad de labradores  
alguna vez recogerá su fuego  
y sembrará sus llamas y sus hojas  
otra vez en la nave de la tierra.

Y nacerá de nuevo esta palabra,  
tal vez en otro tiempo sin dolores,  
sin las impuras hebras que adhirieron  
negras vegetaciones en mi canto,  
y otra vez en la altura estará ardiendo  
mi corazón quemante y estrellado.  
Así termina este libro, aquí dejo  
mi *Canto general* escrito  
en la persecución, cantando bajo  
las alas clandestinas de mi patria.  
Hoy 5 de febrero, en este año  
de 1949, en Chile, en «Godomar  
de Chena», algunos meses antes  
de los cuarenta y cinco años de mi edad.

Pablo Neruda. *Canto general*

[http://www.cervantesvirtual.com/buscador/?q=Canto+general&x=0&y=0&f\[cg\]=1](http://www.cervantesvirtual.com/buscador/?q=Canto+general&x=0&y=0&f[cg]=1)

### Activitats

1. Quines diferències observeu en la visió de l'amor en els dos primers poemes, pertanyents al llibre *Veinte poemas de amor y una canción desesperada* i el tercer corresponent a *Cien sonetos de Amor*.
2. Comproveu en la composició que comença *Para que tu me oigas...*, el sentit dramàtic de l'amor.
3. Sovint, en la poesia amorosa de Neruda, se'ns presenta el món del poeta amb tons agres i ombrívols, en canvi el de l'estimada és clar i dolç. Localitzeu aquesta situació en algun dels poemes.
4. Destaqueu, també, l'ús de la comparació metafòrica tan característica de Pablo Neruda.
5. La militància en el partit comunista li descobreix a Pablo Neruda el sentit de la vida. Indiqueu les raons d'aquesta nova alegria de viure.
6. Els sentiments de solidaritat, convicció en la idea de l'alliberament social, de justícia, d'esperança, de pervivència constitueixen els punts forts d' *Aquí termino*. Assenyaleu les imatges més plàstiques i expressives.

### **Zona Web**

[http://es.wikipedia.org/wiki/El\\_Postino](http://es.wikipedia.org/wiki/El_Postino)

[http://ca.wikipedia.org/wiki/Pablo\\_Neruda](http://ca.wikipedia.org/wiki/Pablo_Neruda)

<http://www.fundacionneruda.org/>

<http://www.cervantesvirtual.com/>

<http://www.ciudadseva.com/textos/poesia/100sone.htm>

<http://www.ciudadseva.com/textos/poesia/capitan.htm>

<http://www.ciudadseva.com/textos/poesia/20poemas.htm>

[http://www.memoriachilena.cl/temas/index.asp?id\\_ut=pabloneruda\(1904-1973\)](http://www.memoriachilena.cl/temas/index.asp?id_ut=pabloneruda(1904-1973))

[http://bib.cervantesvirtual.com/bib\\_autor/neruda/](http://bib.cervantesvirtual.com/bib_autor/neruda/)  
<http://www.domingomendez.es/colegio/wq/neruda/index.htm>  
<http://www.lecturalia.com/libro/4389/ardiente-paciencia>  
<http://www.poemas-del-alma.com/pablo-neruda.htm>